

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wad Wangtawantok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp.71-90

บทความวิจัย

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1*

AN EVALUATION OF DIAMOND HEALTH PROMOTING SCHOOL

PROJECT OF CHUMCHON BAN PAFAEK SAMAKKHI SCHOOL

UNDER THE PHAYAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

นิธิศ ไชยปิ่น¹

Nitit Chaipin¹

¹โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พะเยา

¹Chumchon Ban Pafaek Samakkhi School The Phayao Primary Educational Service Area Office 1, Phayao, Thailand

¹Corresponding author E-mail: nithitchaipin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความการประเมินโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 วิธีการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 142 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล

* Received 15 November 2022; Revised 28 November 2022; Accepted 30 November 2022

แม่ใจ ผู้ปกครอง และนักเรียน ในปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งใช้มาตราการประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านบริบท ได้แก่ ด้านความต้องการจำเป็น ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยรวมและรายด้านมีผลผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.33) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ โดยรวมมีผลผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.48) 3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการดำเนินงาน (Do) ด้านการตรวจสอบติดตาม (Check) และด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยรวมและรายด้านมีผลผ่านเกณฑ์ การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.32) และ 4) ผลผลิต (Product) ดังนี้ 1) ผลการประเมินโครงการผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ปีการศึกษา 2563 รวม 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด โดยรวมมีผลผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.38)

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร, ประถมศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1, โมเดลชิป

Abstract

This objectives an evaluation of research article were to evaluate the context, the input, the process and the products of diamond health promoting school project of Chumchon Ban Pafaek Samakkhi School under the Phayao Primary Educational Service Area Office 1 by using CIPP model. The target group of 142 people was derived from specific selection consist of teachers, school committee, community leaders, local politicians, hospital staffs, parents and students, Research tools were questionnaires using a 5-level estimation scale and statistics used were percentage, mean and standard deviation. The findings showed that: 1) Context: needs, compliance with the policy of the

agency and in accordance with the objectives of the project overall and each side has passed the evaluation criteria at the highest level. ($\bar{X}$ = 4.82, S.D. = 0.33). 2) Input: personnel, management, place, community participation, media and equipment and budget overall has passed the evaluation criteria at the highest level ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.48). 3) Process: Plan, Do, Check, Act has passed the evaluation criteria at the highest level. ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.32). And 4) Product : (1) the project evaluation result of the Diamond Health Promotion School criteria in the academic year 2020 has 3 passed, 19 indicators and (2) the projects' satisfaction evaluation in the overall was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.38).

Keywords: Project evaluation, Diamond Health Promoting School, Primary Educational, The Phayao Primary Educational Service Area Office 1, CIPP Model

บทนำ

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health Promoting School) เกิดจากแนวนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพ และสุขศึกษาขององค์การอนามัยโลกที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพและสุขศึกษาในโรงเรียน เพื่อตอบสนองต่อการป้องกันปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน และต้องการพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็กควบคู่ไปกับการศึกษาร่วมใจกันพัฒนาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการมีสุขภาพที่ดีของทุกคนในโรงเรียน โดยอาศัยหลักการ 3 ประการ ได้แก่ สุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Education) อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (School Health Environment) และบริการอนามัยโรงเรียน (School Health Service) โดยในปี พ.ศ. 2540 องค์การอนามัยโลกภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEARO) ได้ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการประชุม เรื่อง Intercountry Consultation on Health Promoting School เมื่อต้นเดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 ที่กรุงเทพมหานคร ดังนั้น การจัดสร้างโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงได้กำเนิดขึ้น ใน พ.ศ. 2551 ซึ่งกรมอนามัยและกระทรวง ศึกษาธิการได้ร่วมกันยกระดับเกณฑ์ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่ระดับที่สูงขึ้น จากระดับทองแดง เงิน ทอง ตามลำดับขึ้นเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชร ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน และ 19 ตัวชี้วัด ได้แก่

1) ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ 3) ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพของนักเรียน และเป็นตัวชี้วัดที่เน้นการวัดผลทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ด้วยกลยุทธ์ที่ก่อให้เกิดผลเป็นที่น่าสนใจ มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการและสามารถพัฒนากิจกรรมด้านสุขภาพ จนผ่านการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพิ่มขึ้นทุกปีติดต่อกันเป็นลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2554)

โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เปิดสอนระดับอนุบาล 2 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2563 มีนักเรียนทั้งหมด 58 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน มีเขตพื้นที่ให้บริการ 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2, 3, 8, 9, 11 ตำบลป่าแฝก และหมู่ที่ 2, 8 ตำบลเจริญราษฎร์อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จากการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ผ่านมา พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ด้านสุขภาพกาย ด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และด้านสภาพแวดล้อม ในบริเวณโรงเรียน ที่ควรปรับปรุงพัฒนา (โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี, 2563ก)

ดังนั้น โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคีจึงได้โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อเข้ารับการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ และ 3) ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพนักเรียน และได้เริ่มการพัฒนาเพื่อรองรับการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรในปีการศึกษา 2562 - 2563 โดยความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายซึ่งการดำเนินการโครงการดังกล่าว โรงเรียนได้ดำเนินงานตามหลักการบริหารงานโดยใช้ระบบวงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle : Q.C.C.) ตามแผนปฏิบัติการและกิจกรรมตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ผลจากการดำเนินงานพบว่า โรงเรียนได้รับรางวัล ดังต่อไปนี้ 1) โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ระดับประเทศ ปี พ.ศ. 2563 2) ทำการส่งวิดีโอ การรณรงค์การจัดการขยะในหน่วยงาน ด้านการสร้างจิตสำนึกความรู้ในการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จากระดับประเทศ 3) โรงเรียนนาร่องสร้าง

เสริมสุขภาวะด้วยกระบวนการพัฒนาคุณธรรม ตามโครงการสร้างเสริมสุขภาวะในสถานศึกษา ด้วยกระบวนการพัฒนาคุณธรรม ระดับเขต ปีพ.ศ. 2563 4) ได้รับการประกันคุณภาพภายนอก (พ.ศ. 2563 - 2567) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ระดับการศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2563 5) โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว ตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมของชาติ ปี พ.ศ. 2563 6) ได้รับการรับรองเป็น โรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate School) จากกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2564 - 2568 7) ได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบ ระดับดีเยี่ยม นโยบายที่ 15 การศึกษาพิเศษ/โรงเรียนเรียนรวม 8) ได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบ ระดับดีมาก นโยบายที่ 12 การจัดการเรียนรู้ Active Learning การขับเคลื่อนงานตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผู้ปฏิบัติ (Best Practice) (โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี, (2563ข)

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามเกณฑ์มาตรฐาน การประเมิน จำนวน 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้จะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้วิจัยพบว่า ขั้นตอนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการ ปฏิบัติงานโครงการ ทำให้ทราบถึงผลสำเร็จของโครงการดังแนวคิดของ สำราญ มีแจ้ง และ พิชิต ฤทธิ์จรูญ ที่ได้ระบุว่า การประเมินโครงการช่วยให้ทราบผลการทำเป็นโครงการในทุก ขั้นตอน ปัญหา อุปสรรค ผลดี ผลกระทบ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป และช่วยให้ได้สารสนเทศแก่ผู้บริหาร ในการดำเนินงานที่เหมาะสมได้ (สำราญ มีแจ้ง, 2558); (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562) นอกจากนี้ เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ เป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือจาก บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนทั่วไป และช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหา/ อุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ ทางโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝก สามัคคี จึงร่วมกับชุมชนได้ข้อเสนอแนะหลังจากมีการประเมินผลหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมเห็น ควรพัฒนาต่อยอดงานส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องต่อไป (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ ศรี, 2556)

จากข้อค้นพบในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพใน โรงเรียน ด้านบริบทของ กานดา สิทธิ แก้ว ด้านปัจจัยนำเข้าของ บุชา บัญกะนันท์

ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของ วิสิฐ พรหมเผ่า มีข้อค้นพบจากการวิจัยเป็นไปตามเป้าหมาย ในระดับมากถึงมากที่สุด (กานดา สิทธิแก้ว, 2559); (บุษบา บุญกะนันท์, 2561); (วิสิฐ พรหมเผ่า, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mcksaac, J. D. et al. และ Quirke, M. B. C. พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจถึงหลักการและเหตุผล บริบทองค์ประกอบของโครงการที่จะสมควรให้การสนับสนุนการนำวิธีการส่งเสริมสุขภาพไปใช้ในโรงเรียน (Mcksaac, J. D. et al., 2017); (Quirke, M. B. C., 2015) การได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยของ Joyce, A. et al. ที่พบว่า ควรมีการประเมินด้านแผนงาน นโยบาย กระบวนการดำเนินงาน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบด้านบริบท ผลงานเชิงประจักษ์ และการเทียบเคียงสมรรถนะ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ก่อให้เกิดผลดีจากการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนั้นเพื่อให้มีการปรับปรุงคุณภาพโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะจัดทำรายงานผลโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี (Joyce, A. et al., 2016) โดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPP Model ของ Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J., 2007) เนื่องจาก มีแนวทางการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการประเมินโครงการนี้ของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดสอนระดับอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเป็นโรงเรียนขนาดกลาง เพื่อนำผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ไปใช้ในการพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่องในทุกปีการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี อำเภอแม่ใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model)

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตเนื้อหา เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของ Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J., 2007) ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินด้านความต้องการจำเป็น ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และด้านความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมในด้านบุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด ด้วยกระบวนการ PDCA ได้แก่ ด้านการวางแผนดำเนินงาน (Plan) ด้านการปฏิบัติการ (Do) ด้านการตรวจสอบ ทบทวน ประเมิน (Check) ด้านการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา (Act) และ 4) ด้านผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานโครงการตามมาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด และความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร โรงเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

1.2 ขอบเขตระยะเวลา ระยะเวลาในการวิจัย คือปีการศึกษา 2563

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 14 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 11 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่ใจ จำนวน 3 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 50 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 50 คน รวมจำนวน 142 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 5 ชุด มีข้อคำถามตั้งแต่ 15 ข้อถึง 38 ข้อรายการ เป็นแบบมาตราการประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผ่าน

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ ด้านการบริหารการศึกษา การวัดและประเมินผล การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา และเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการศึกษาไม่ต่ำกว่า 15 ปี ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นในการถาม (Item Objective Congruence : IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกฉบับ จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนกและค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามไปใช้ในกลุ่มทดลองใช้ (Try-out) ได้แก่ โรงเรียนบ้านไร่อ้อย และโรงเรียนบ้านแม่สุก ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้ง 5 ฉบับ คือ 0.969, 0.973, 0.958, 0.834 และ 0.808 ตามลำดับ ก่อนนำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่ใจ รวมจำนวน 42 คน และได้รับกลับมาทั้ง 42 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามความพึงพอใจ ไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่ใจ และผู้ปกครองนักเรียน รวมจำนวน 92 คน และได้รับกลับมาทั้ง 92 ฉบับ รวมถึงนำแบบสอบถามความพึงพอใจ ไปใช้กับนักเรียนจำนวน 50 คน โดยมอบหมายให้ครูประจำชั้นชี้แจง พร้อมทั้งอธิบายวิธีการตอบแบบประเมิน ให้นักเรียนทราบ และให้ตัวแทนห้องเป็นผู้รวบรวมแบบประเมินและนำส่งผู้ประเมิน ได้รับกลับมาทั้ง 50 ฉบับ และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมดจากกลุ่มเป้าหมาย 142 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ผลด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยใช้การประเมิน 2 ระดับ คือ ผ่าน และไม่ผ่าน เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี ตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด โดยการใช้ค่าร้อยละ เกณฑ์ที่ผ่านคือ ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ด้านบริบท ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านความต้องการจำเป็น อยู่ในลำดับที่ 2 กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จัดกิจกรรมส่งเสริมภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมและดูแลสุขภาพช่องปากและฟัน คัดกรอง เฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน ดำเนินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการบริหารจัดการขยะโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี อย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงห้องน้ำ การจัดการสุขาภิบาลและควมมีส่วนร่วม กับชุมชน ปรับปรุงห้องน้ำให้เพียงพอแก่นักเรียนและถูกสุขอนามัย ตามเกณฑ์มาตรฐาน HAS ในทุกภาคการศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมโภชนาการและสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน 2) ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด อยู่ในลำดับที่ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โครงการสอดคล้องกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาและนโยบายของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ อยู่ในลำดับที่ 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน และวัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับตัวชี้วัดความสำเร็จ มีผลการประเมินความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น สรุปด้านบริบทผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านและที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก ได้แก่ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ ตามลำดับ สรุปด้านปัจจัยนำเข้าผ่านเกณฑ์การประเมิน

3. ด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.32) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านการวางแผน (Plan) โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนกำหนดนโยบายการส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจน โรงเรียนมี

การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการและกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน โรงเรียนกำหนดแนวทาง การพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

2) ด้านการดำเนินงาน (Do) โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมตามตัวชี้วัดที่ 1 การผ่านการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง และกิจกรรมตามตัวชี้วัดที่ 3 โรงเรียนมีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ ชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพ หรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน คือ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการบริหารจัดการขยะ โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี

3) ด้านการตรวจสอบ ติดตาม (Check) โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนประเมินตนเองตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ได้ดำเนินงานหรือ ดำเนินการไม่เป็น ไปตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

4) ด้านการ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act) โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนวิเคราะห์และสรุปผลโครงการตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และ โรงเรียนรายงานผลการดำเนินงาน ต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปด้าน กระบวนการผ่านเกณฑ์การประเมิน

4. ด้านผลผลิต ในภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังนี้ 1) ผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด ปีการศึกษา 2563 ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 19 ตัวชี้วัด

2) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.38) ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชนเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน 7 หมู่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่ใจ ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี

สรุปผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ทุกด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวม (n=142)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการประเมิน
1. ด้านบริบท	4.82	0.33	มากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.62	0.48	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการ	4.83	0.32	มากที่สุด
4. ด้านผลผลิต	4.77	0.38	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.76	0.38	มากที่สุด

อภิปรายผล

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการประเมินด้านบริบท พบว่า โดยรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะว่าการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ที่โรงเรียนได้ดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาคุณภาพนักเรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการนั้น ในการที่นักเรียนมีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง ย่อมส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ดังนั้นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี ได้ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ครอบครัว ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงาน และประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ นิสา จินนา พบว่า แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อ เข้าสู่ระดับเพชรของโรงเรียน ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้กับครู บุคลากรและนักเรียน ให้ความสำคัญและ การสร้างความรู้ความเข้าใจ ร่วมกันพัฒนาประชุมชี้แจงนโยบาย แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณให้เพื่อพัฒนางานตามโครงการต่าง ๆ มีการจัดอบรม การส่งเสริมให้

บุคลากรเข้ารับการอบรม ไปศึกษาดูงานเพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงาน มีการประชาสัมพันธ์และประสานงานกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีระบบติดตามกำกับ การตรวจสอบเป็นระยะ (นิสา จินนา, 2556) สอดคล้องกับ วิสิฐ พรหมเผ่า ที่ได้ประเมินโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับของ โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านสภาวะแวดล้อม ได้จัดทำโดยยึดนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข ปรับให้ สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม (วิสิฐ พรหมเผ่า, 2556) สอดคล้องกับ กานดา สิทธิแก้ว พบว่า แนวทาง การการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพสู่ระดับเพชร ของโรงเรียนบ้านสบคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนการดำเนินกิจกรรม การลงทุนและการปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผลงาน และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินโครงการโดยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ประสพการณ์ และแหล่งทรัพยากร (กานดา สิทธิแก้ว, 2559) และสอดคล้องกับจำนงค์ พิบูลย์ ที่พบว่า ผลการพัฒนาแนวทางสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ด้านบริบท มีการศึกษาสภาพปัจจุบันและ ปัญหาเพื่อดำเนินการวางแผน เพื่อกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกัน กับแผนงาน และโครงการสอดคล้องกับการส่งเสริมสุขภาพของทุกคนมีการกำหนดรูปแบบ ของการจัดทำโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และมีความเหมาะสมระดับมาก (จำนงค์ พิบูลย์, 2559)

2. จากผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี ได้เข้าร่วมการพัฒนาโรงเรียนสู่ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจนได้รับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองในปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2563 และมีความต้องการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงได้แจ้งเจตจำนงเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียนเพื่อรับรอง เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ทั้งนี้ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของ โรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนให้ครอบคลุมประเด็น การส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมนักเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพระดับเพชร และถ่ายทอดนโยบายสู่นักเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้

โรงเรียนและชุมชนยังได้ร่วมระดมทรัพยากรในชุมชน เช่น การระดมทุนเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ปลอดภัย และมีมาตรฐาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานด้านสุขภาพของนักเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกานดา สิทธิแก้ว ทำการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนบ้านสบคำ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการลงทุน ระดมทรัพยากรจากชุมชน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก (กานดา สิทธิแก้ว, 2559) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบุษบา บุญกะนันท์ ทำการวิจัยการบริหารงานที่ได้โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนในสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง ชุมชนร่วมมือมากที่สุด บุคลากรและนักเรียนมีความรู้เรื่องสุขภาพสามารถให้คำแนะนำผู้อื่นได้ และด้านแรงจูงใจมากที่สุด ส่งผลให้การบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (บุษบา บุญกะนันท์, 2561)

3. จากผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยด้านการวางแผน (Plan) ได้แก่ 1) โรงเรียนกำหนดนโยบายการส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจน 2) โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการและกำหนดบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจน 3) โรงเรียนกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ด้านการดำเนินงาน (Do) ได้แก่ 1) กิจกรรมตามตัวชี้วัดที่ 1 การผ่านการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง และ 2) กิจกรรมตามตัวชี้วัดที่ 3 โรงเรียนมีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน คือ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และ การบริหารจัดการขยะโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี ด้านการตรวจสอบ ติดตาม (Check) ได้แก่ โรงเรียนประเมินตนเองตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ได้ดำเนินงานหรือดำเนินการไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act) ได้แก่ โรงเรียนวิเคราะห์และสรุปผลโครงการตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และโรงเรียนรายงานผลการดำเนินกำหนดหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะในการพัฒนาและดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

ของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี โรงเรียนได้ดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด โดยโรงเรียนได้มี การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 มีการประเมินตนเอง โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ซึ่งสอดคล้องกับ Quirke, M. B. C. ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาและการประยุกต์ใช้โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนชั้นประถมศึกษาในไอริช ในด้านการจัดการปัญหาด้านสุขภาพจิตและสภาพจิตใจของเด็กนักเรียน ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ด้านการมีส่วนร่วมในการออกแบบ การวางแผน การทำงานร่วมกัน และการนำไปใช้ ส่งผลต่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ (Quirke, M. B. C., 2015) สอดคล้องกับ ภักจีรา ไชยตะมาตย์ ที่ได้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนดงชนเหล่าแมดบำรุงวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ ในภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับดีมาก ในการดำเนินตามกิจกรรมในแต่ละมาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 80 - 100 และ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนด (ภักจีรา ไชยตะมาตย์, 2557) และสอดคล้องกับกานดา สิทธิแก้ว ได้ศึกษาการยกระดับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่ระดับเพชร ของโรงเรียนบ้านสบคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ด้านกระบวนการ พบว่า การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก จากการแต่งตั้งคณะกรรมการประชุมวางแผนก่อนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการส่งเสริมสุขภาพทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน (กานดา สิทธิแก้ว, 2559)

4. จากผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1 การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยมีผลการประเมินตามองค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุกองค์ประกอบในระดับชั้นดีมาก และผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด ปีการศึกษา 2563 ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 19 ตัวชี้วัด โดยได้รับรางวัลและเกียรติบัตรจากการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

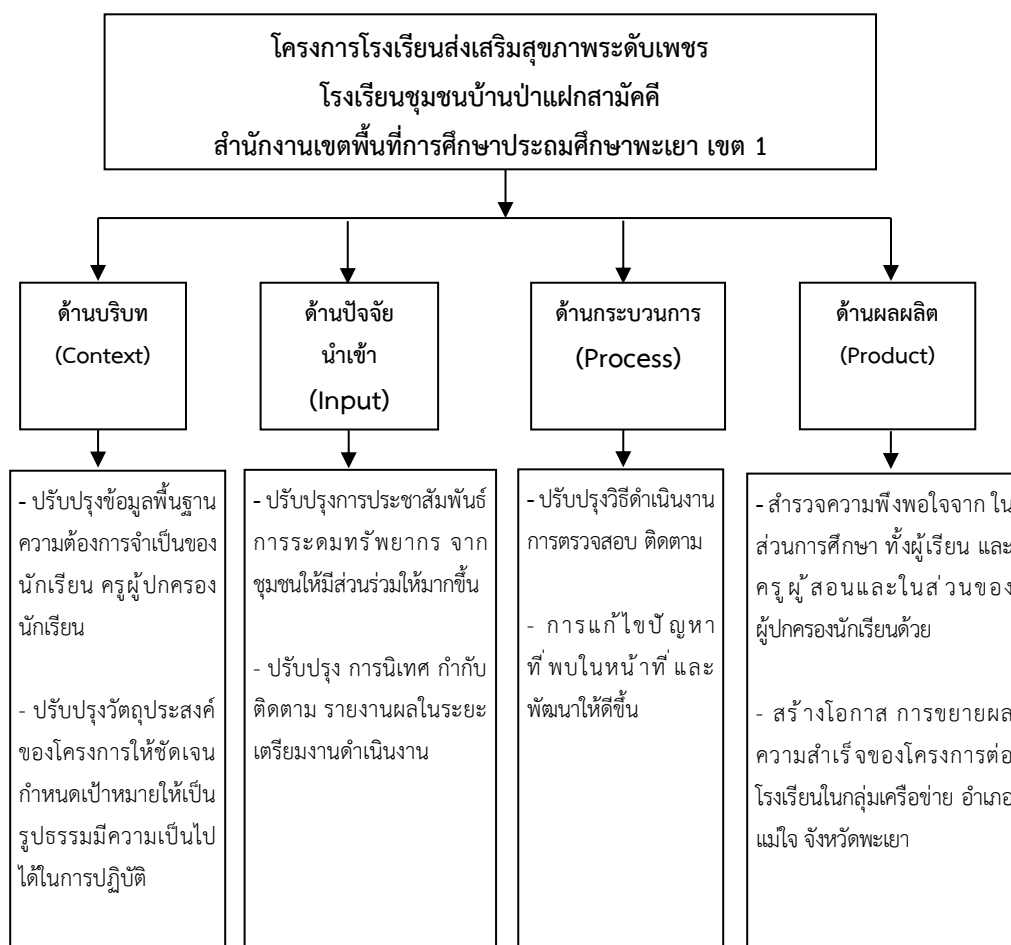
ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้ดำเนินโครงการตามหลักการบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (Quality Circle) ในปีการศึกษา 2562 - 2563 และได้จัดทำเอกสารตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด 19 ตัวชี้วัด เพื่อรับรองการตรวจประเมินเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในปีการศึกษา 2563 ผลการประเมิน พบว่า โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และได้รับรางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ระดับจังหวัด ปีการศึกษา 2563 ทั้งนี้ โรงเรียนควรรักษามาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรอย่างต่อเนื่อง โดยแจ้งความจำนงค์เข้ารับการประเมินเพื่อรับรองการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรทุก ๆ 3 ปี และผลการวิจัยของ วิสิฐ พรหมเผ่า ที่ได้ศึกษากระบวนการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพได้นำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและชุมชนโดยทุกคนมีส่วนร่วม มีการบริหารจัดการโรงเรียนโดยคณะกรรมการ บริหารงานโรงเรียน มีสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นที่ปรึกษา มีการสนับสนุนดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างชัดเจน โดยกำหนดนโยบายให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษารวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานรับผิดชอบใน แต่ละด้าน รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ (วิสิฐ พรหมเผ่า, 2556)

4.2 ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลโรงพยาบาลแม่ใจ ผู้ปกครองและนักเรียน ในปีการศึกษา 2563 ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยทุกฝ่ายร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หาแนวทางพัฒนา กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน กำหนดกิจกรรม ร่วมกันดำเนินงาน และติดตามประเมินผลจนทำให้การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จได้รับการรับรองการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

สุขภาพระดับเพชร ระดับประเทศ และผลการดำเนินโครงการส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลสุขภาพ มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม มีความตระหนัก มีวินัยด้านการรักษาสุขภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ เกริกชัย ผลการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนบ้านโคกกลางสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากการดำเนินการส่งผลต่อการพัฒนา ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพ เกิดการปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างภาวะสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพของตน ทำให้นักเรียนมีสุขภาพพลานามัยที่ดีจนสามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร (สุรศักดิ์ เกริกชัย, 2560) และสอดคล้องกับ Mcksaac, J. D. et al. ได้พบว่า การดำเนินงานมาตรฐานของโครงการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน ที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเหมาะสม วิธีการที่มีประสิทธิภาพ คือ การสนับสนุนจากท้องถิ่น ในการสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน (Mcksaac, J. D. et al., 2017)

องค์ความรู้ใหม่

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะเยา เขต 1 ทำให้เกิดองค์ความรู้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 สรุปได้ดังนี้ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตของ โดยรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ซึ่งผลการประเมินโครงการผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ปีการศึกษา 2563 รวม 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด และผลการประเมินความพึงพอใจ ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้

การดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรประสบความสำเร็จ ซึ่งปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ มีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผล การวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้ 1.1) ด้านบริบท การดำเนินโครงการ ควรเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทุกฝ่าย เพื่อจะได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ขยายผลอย่างต่อเนื่อง 1.2) ด้านปัจจัยนำเข้า จากการทิ้งงบประมาณในการดำเนินโครงการ ไม่เพียงพอ โรงเรียนควรจัดหา ระดมงบประมาณสนับสนุนจากชุมชนอย่างเหมาะสม เช่น การจัดผ้าป่าศิษย์เก่าหรือสมาคมผู้ปกครองนักเรียน ในการหาทุนจัดซื้ออุปกรณ์ สื่อต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์กีฬา และอุปกรณ์การออกกำลังกาย 1.3) ด้านกระบวนการ โรงเรียนควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ ปัญหา การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบและการแก้ไขปรับปรุงพัฒนา เช่น กิจกรรมทำแนวป้องกันไฟป่า บริเวณหลังโรงเรียน การสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกิจกรรมการทำเกษตรอินทรีย์ ผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน 1.4) ด้านผลผลิต ควรมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนทุกภาคเรียน เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความร่วมมือทุกด้านในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น การดูแลสุขภาพนักเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน อาหารกลางวันโรงเรียน และ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรทำการวิจัยในการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น แบบ 360 องศา แบบมีส่วนร่วม หรือแบบการจัดทำภาพยนตร์หนังสั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2554). คู่มือผู้ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กานดา สิทธิแก้ว. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่ระดับเพชรของโรงเรียนบ้านสบคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จำนงค์ พิบูลย์. (2559). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นิสา จินนา. (2556). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อเข้าสู่ระดับเพชรของโรงเรียนทุ่งฟ้าวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- บุษบา บุญเกษม. (2561). รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2562). การประเมินโครงการ : แนวคิดและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- ภักจีรา ไชยตะมาตย์. (2557). การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรแบบยั่งยืนโรงเรียนดงชนเหล่าแมดบำรุงวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี. (2563ข). รายงานการประเมินตนเอง SAR โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี. พะเยา: โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี.
- _____. (2563ก). รายงานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้ด้อยโอกาส โรงเรียนชุมชน บ้านป่าแฝกสามัคคี. พะเยา: โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี.
- วิสิฐ พรหมเผ่า. (2556). กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองโรงเรียนวัฒนวิทยายัพ จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำราญ มีแจ้ง. (2558). การประเมินโครงการทางการศึกษา: ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ เกริกชัย. (2560). การพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนบ้านโคกกลาง สุ่มมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. เรียกใช้

เมื่อ 28 กรกฎาคม 2565 จาก https://data.bopp-obec.info/emis/news/news_view_school.php?ID_New=29561&School_ID=1045450127

- Joyce, A. et al. (2016). “Evaluating for impact: what type of data can assist a health promoting school approach”. Health Promotion International, 32(2), 403-410.
- Mcksaac, J. D. et al. (2017). “Evaluation of a health promoting schools’ program in a school board in Nova Scotia, Canada”. Preventive medicine reports, 5(1), 279-284.
- Quirke, M. B. C. (2015). An evaluation of the effect of a health promoting school approach, The Healthy Schools Program me, on the psychological health and well-being of primary school-aged children. In PhD Psychology. Maynooth University.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). Evaluation theory, models and applications. San Francisco: Jessey-Bass.